

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı: 114238
Tarih: 08/10/2021

Türkiye Büyük Millet Meclisi -
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanlığı
Tarih: 08/10/2021 15:31
Sayı: E-120.10-
0891542

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kadınlara yönelik her türlü ayrımcılık ve şiddetin durdurulması için kamu bütçelerinin cinsiyet eşitliği perspektifi ile hazırlanması öncelikli bir adım olmalıdır. Kadınlara yönelik kamu hizmetlerinin çoğaltılması, vergilerin cinsiyet eşitliğini arttırmak ve eşitlikçi bir yaşam inşa etmek için kullanılması şiddetin ve ayrımcılığın birçok türünü sınırlandıracaktır. Karar alma süreçlerine kadın katılımı arttıracak mekanizmaların inşa edilmesi ise cinsiyet faktörünü yok sayan bütçeleri, uygulamaları ve politikaları azaltacaktır. Bu durum yaşam hakkı tehdit altında olan milyonlarca kadın için daha eşit ve özgür bir yaşam alanı açacaktır. Kamu idarelerinde ve yerel yönetimlerde cinsiyet eşitliği perspektifini uygulamaya yansıtmakla görevli birimlerin kurulması, kamu bütçelerinin eşitlikçi bir yaklaşıma yakınlaştırılması ve cinsiyet eşitliğinin ana akımlaştırılması için yapılması gereken çalışmaları tespit ve bu kapsamda tedbirlerin alınması etmek için yapılması gereken çalışmaların tespit edilmesi ve bu kapsamda tedbirlerin alınması amacıyla Anayasa'nın 98'inci, İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci Maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını saygılarımla arz ederim.

Muazzez ORHAN IŞIK

Van Milletvekili

GEREKÇE ÖZETİ

Kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığın, şiddetin eşitsizliğin azaltılması amacıyla kamu kurum ve kuruluşlarının bütçelerinin toplumsal cinsiyete duyarlı hazırlanması ve uygulanması gereklidir. Türkiye'de kadınlara yönelik eşitsizlik verileri hem yerel ve ulusal hem de uluslar arası birçok raporla açığa çıkmıştır. Kadınlar erkeklere göre kamusal hizmetlerden daha az yararlanmaktadır. İstihdam ve gelir imkanlarına erişemeyen kadınların derin bir yoksulluk ve işsizlik yaşadığı birçok resmi veri ile ortadadır.

Türkiye'deki kadın yurttaşların eşit, özgür ve bağımsız bireyler olarak yaşamasının imkanlarını gözetken bir bütçeleme gereklidir. Mevcut durumda Türkiye'de kurum ve kuruluşların bütçeleri; çoğunlukla erkekler için, erkekler tarafından ve erkekler ihdas edilmiş alanlara yönelik hazırlanmakta ve uygulanmaktadır. Türkiye nüfusunun yarısını oluşturan kadınların 2021 yılı için 1,4 Trilyona yaklaşan bütçeyi ne oranda kullandığı bilinmemektedir. Çünkü bu yönde bir analitik yaklaşım söz konusu değildir. Genel toplam üzerinden yapılamayan bu analiz kurum bazlı da yapılamamaktadır. Bu durum salt bütçe kullanım oranlarının bilinmemesinden ibaret değildir aynı zamanda kadınlara yönelik yaşamsal kamu hizmetlerinin de eksikliğidir. Milyonlarca kadın yurttaşın eğitimde, istihdamda, ulaşım, siyasette, medyada, sanatta ve yaşamın her alanında onurlu ve bağımsız bir yaşam kurabilmesinin önündeki bir engel de mevcut bütçe tercihleridir. Bütçe ödeneklerinin toplumsal cinsiyet eşitliği sağlaması amacıyla yapısal, düşünsel, kurumsal ve yasal bir değişim ve dönüşüm çalışması yapılmak zorundadır. Bu çalışmanın TBMM başkanlığında yapılması, kadın ve toplumsal cinsiyet çalışmaları alanındaki

sivil toplum ve demokratik kitle örgütlerinin görüşlerinin alınması, eşitsizlik sorununun bütçeye ilişkin boyutlarının tespit edilmesi gerekir.

Türkiye’de de kadınlara karşı eşitsiz ve adaletsiz yapıyı dönüştürmek ve bu dönüşümü hızlandırmak, kadın cinayetlerini durdurmak, kadınlar için insan onuruna yaraşır bir siyasal ve ekonomik yaşamın imkanlarını sunmak ve 21 yüzyılda insan haklarının gereklerini yerine getirmek için toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımı tüm kamu kurum ve kuruluşlarının hizmetlerine yansıtılmalıdır. Bütçe hazırlanması ve uygulanması süreçlerinde kadın katılımı, kadın bakış açısının yansıtılması ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama amacı korunmalıdır. Bu amaçla tüm kamu idarelerinde ve yerel yönetimlerde cinsiyet eşitliği perspektifini uygulamaya yansıtmakla görevli birimlerin kurulması, kamu bütçelerinin eşitlikçi bir yaklaşıma yakınlaştırılması ve cinsiyet eşitliğinin ana akımlaştırılması için yapılması gereken çalışmaları tespit ve bu kapsamda tedbirlerin alınması etmek amacıyla Meclis Araştırması açılmasını saygılarımla arz ederim.

GEREKÇE

Tarih boyunca bütün yönetim biçimleri, en köklü ayrımcılık biçimi olan cinsiyet ayrımı üzerine inşa edilmiştir. Bugün varlıklarını merkezîyetçi ve tekçi erkek egemenliğine dayandıran iktidarlar ise kadın kimliğini yok sayarak, kadınları erkeğin ve devletin denetimi altına alan erkek egemen uygarlığın bir yansıması şeklinde var olan yapıyı devam ettirmektedir. Bu eşitsiz yapıya karşı kadınların yüzyılları aşan özgürlük ve eşitlik mücadelesi, dünyanın birçok toplumunda eşitleyici mekanizmaları açığa çıkarmış ve cinsiyetçilik birçok ülkede kısmen geriletebilmiştir. Kadınların; siyasal, ekonomik, kültürel, bilimsel, sosyal ve tüm alanları ile yaşama, özgür bireyler ve özneler olarak dahil olmasının önündeki engellerin kaldırılması gereklidir. Kadınların özgürleşme mücadelesi bu gerekliliği açığa çıkarmıştır. Bunun için kurumsal yapılar ve mekanizmalar geliştirilmelidir.

Türkiye’de ve dünyanın birçok yerinde kadınlara yönelik ayrımcılık; ev içi yaşamdan kamusal yaşama, iş yaşamından medyaya, eğitimden sağlığa varana kadar birçok alanda cinsiyetçi söylem ve pratiklerle yeniden üretilmektedir. Cinsiyet eşitsizliği, ataerkil kültür ve erkek-devlet uygulamaları ile pekiştirilmektedir. Ancak bu eşitsizlik ile sistematik ve kurumsal bir şekilde mücadele edilmesi gerekmektedir. Türkiye Cumhuriyeti’nin de imzalayıp, onaylayıp, gereklerini taahhüt ettiği Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) kapsamında; “kadınlara karşı ayrımcılık” terimi siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel, kişisel veya diğer alanlardaki kadın ve erkek eşitliğine dayanan insan haklarının ve temel özgürlüklerin, medenî durumları ne olursa olsun kadınlara tanınmasını, kadınların bu haklardan yararlanmalarını veya kullanmalarını engelleme veya hükümsüz kılma amacını taşıyan veya bu sonucu doğuran cinsiyete dayalı her hangi bir ayırım, dışlama veya kısıtlama” anlamına gelmektedir. Kadınlara karşı ayrımcılığı durdurmak; demokratik, sosyal, insan haklarına saygılı bir devlet olmanın gereğidir.

Cinsiyetler arası eşitlik politikalarının olağan akışında, adaletli bir yapıya ulaşması mümkün görünmemektedir. Türkiye’de her yıl yüzlerce kadın bu eşitsiz sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel yapının sonucunda öldürülmektedir. Kadına yönelik şiddet genellikle yaptırımsız bırakılmakta, çoğu zaman gerekli soruşturmalar bile yürütülmemektedir.

Ulusal mevzuatta var olan ayrımcı düzenlemelerin ayıklanması CEDAW’ın bir gereğidir. Çünkü Anayasa’nın 90. maddesi gereğince; "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve

özgürlüklere ilişkin milletlerarası anlaşmalarla ulusal kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi durumunda çıkabilecek ihtilaflarda milletlerarası anlaşma hükümleri esas alınır." hükmü eklenmiş, bu çerçevede CEDAW da ulusal düzenlemeler karşısında üstün konuma getirilmiştir.

Ancak Türkiye’de cinsiyet eşitsizliğinin sistematik bir şekilde yaşandığı birçok rapor, veri ve istatistik ile daimi bir şekilde kamuoyuna yansımaktadır. Dünya Ekonomik Forumu (WEF) tarafından 2006 yılından günümüze kadar düzenli olarak yayımlanan “Küresel Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Endeksi” ekonomi, eğitim, sağlık ve siyaset alanlarında ulusal cinsiyet farklarının karşılaştırmalarını sunmaktadır. Endeks, tüm bu alanlarda hem küresel hem de bölgesel karşılaştırmalara imkan vermektedir. Türkiye bu endekste 156 ülkeyi içeren endekste Türkiye’nin 133. sırada olması, Türkiye’deki kadınların eşitlik mücadelesi için acil önlemlerin alınması gerektiğini göstermektedir.

Başka çalışmalarda da Türkiye’deki kadınların durumunun; Peru, Güney Afrika, Zimbabwe, Timor Leste, Ermenistan, Singapore, Togo Sırbistan, Venezüella gibi değişik coğrafyalardaki ülkelerden birçok açıdan daha geri bir konumda olduğu ve Türkiye’deki politikaların yapısal bir değişikliğe ihtiyaç duyduğu bilinmelidir. Bütçede toplumsal cinsiyet eşitliği sağlanması ile bu ihtiyaç giderilmeye çalışılabilir.

Makroekonomik politikanın en önemli alanlarından birinin ulusal bütçeler olduğunu bilinmektedir. Hükümetlerin sosyal ve ekonomik önceliklerini yansıtan politika beyanları olan bütçeler; eşitsizliklerin giderilmesi ve bunların kamu kaynaklarının tahsisi yoluyla ele alınması için önemli bir araç olarak tanımlanan bir kamu eylem alanıdır. Dolayısıyla bütçeler bir kurum ve kuruluşun kadınların ihtiyaçlarını ele alma ve cinsiyet eşitliğini sağlama konusundaki kararlılığının da göstergeleridir. İlk bakışta bütçeler toplumsal cinsiyet açısından tarafsız görünebilir; çünkü özel olarak ne kadınlar ne de erkekler söz konusu edilmektedir. Ancak bütçe uygulamasında kararların kadınlar ve erkekler üzerinde çok farklı etkileri ve sonuçları söz konusu olmaktadır. Bu nedenle, kamu gelir ve harcamalarının, kadınlar üzerinde, erkeklere kıyasla yaratacağı farklı etkileri belirlemek için, bu gelir ve harcamaların toplumsal cinsiyet yaklaşımı ile analiz edilmesi gereklidir. Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye duyulan gereksinim son dönemlerde birçok ülkede tespit edilmiş ve uygulamaya yansıtılmıştır. Dünyada 40’tan fazla ülkede toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye versiyonlarına rastlanmaktadır. UNWOMEN kaynaklarından, 70’e yakın ülkeden 13’ünün bütçe tahsislerinin toplumsal cinsiyet açısından izlemek için kapsamlı sistemleri uygulamaya tamamen yansıttığı, 41 ülkede ise toplumsal cinsiyet duyarlı bütçeleme için olumlu ilerleme kaydedildiğini ifade edilmektedir.

Türkiye’de de kadınlara karşı eşitsiz ve adaletsiz yapıyı dönüştürmek ve bu dönüşümü hızlandırmak, kadın cinayetlerini durdurmak, kadınlar için insan onuruna yaraşır bir siyasal ve ekonomik yaşamın imkanlarını sunmak ve 21 yüzyılda insan haklarının gereklerini yerine getirmek için toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımı tüm kamu kurum ve kuruluşlarının hizmetlerine yansıtılmalıdır. Bütçe hazırlanması ve uygulanması süreçlerinde kadın katılımı, kadın bakış açısının yansıtılması ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama amacı korunmalıdır. Bu amaçla tüm kamu idarelerinde ve yerel yönetimlerde cinsiyet eşitliği perspektifini uygulamaya yansıtmakla görevli birimlerin kurulması, kamu bütçelerinin eşitlikçi bir yaklaşıma yakınlaştırılması ve cinsiyet eşitliğinin ana akımlaştırılması için yapılması gereken çalışmaları tespit ve bu kapsamda tedbirlerin alınması etmek amacıyla Meclis Araştırması açılmasını saygılarımla arz ederim.

1	TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ	ADANA	Thamir
2	SAİT DEDE	HAKKARİ	S. Dede
3	GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT	MUŞ	G. Kiliç
4	KEMAL PEKÖZ	ADANA	Kemal -
5	HABİP EKSİK	IĞDIR	H. Eksik
6	SIDIK TAŞ	SİİRT	S. Taş
7	NURAN İMİR	ŞIRNAK	N. İmir
8	ALİCAN ÖNLÜ	TUNCELİ	A. Önlü
9	HÜSEYİN KAÇMAZ	ŞIRNAK	H. Kaçmaz
10	REMZİYE TOSUN	DİYARBAKIR	R. Tosun
11	RİDVAN TURAN	MERSİN	R. Turan
12	ABDULLAH KOÇ	AĞRI	A. Koç
13	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	Ö. Öcalan
15	ERDAL AYDEMİR	BİNGÖL	E. Aydemir
16	ZEYNEL ÖZEN	İSTANBUL	Z. Özen
17	DİLŞAT CANBAZ KAYA	İSTANBUL	D. Canbaz Kaya
18	HASAN ÖZGÜNEŞ	ŞIRNAK	H. Özgüneş
19	MURAT ÇEPNİ	İZMİR	M. Çepni
20	ALİ KENANOĞLU	İSTANBUL	A. Kenanoğlu